

LINGVOMADANIYATSHUNOSLIK

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti

Filologiya fakulteti, Xorijiy til va adabiyoti; Ingliz tili

4-bosqich, 408-guruh talabalari:

Qobilova Ibodat

Tal'atova Nazokat

Xurramova Durdona

Xurramova Muhayyo

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada lingvomadaniyatshunoslik – tilshunoslikning til va madaniyat o‘rtasidagi murakkab o‘zaro bog‘liqlikni o‘rganuvchi sohasi tahlil qilinadi. Til inson jahonqarashi, qadriyatlari va madaniy xususiyatlarini aks ettiruvchi asosiy vosita sifatida qaraladi. Maqola lingvomadaniyatshunoslikning turli aspektlari, xususan, madaniyatning tilga ta’siri, madaniy tafovutlarni tarjima jarayonida hisobga olish, jamiyatda tilning sotsiolingvistik o‘rni va til orqali madaniy ma’nomlarni uzatish masalalarini qamrab oladi. Lingvomadaniyatshunoslikning o‘rganish usullari va uning qo‘llanilishi, xususan, xalqaro aloqalar, madaniyatlararo kommunikatsiya, va til o‘qitish sohalaridagi ahamiyati ko‘rib chiqiladi. Ushbu maqola sohaning zamonaviy masalalariga oid yondashuvlarni yoritib beradi.*

KALIT SO‘ZLAR: *Lingvomadaniyatshunoslik, Til va Madaniyat, Tarjima, Stereotiplar, Jahonqarash, Tilshunoslik, Kommunikatsiya, Madaniy Ma’nomlar, Etnolingvistika, Sotsiolingvistika.*

LINGUISTICS

ANNOTATION: *three articles analyze linguistic and cultural studies - a branch of linguistics that studies the unique complex interdependence of language and culture. Language is seen as the main tool that governs human worldview, people and cultural resources. The article deals with various aspects of*

linguistics, means of transport, the influence of culture on language, the processes of translating cultural differences, the sociolinguistic role of language in society, and the transfer of cultural meanings through language. Study methods and applications of linguistics, intercultural, international relations, communication, and the importance of language teaching are considered. Covers articles on current issues of the Ushsh.

KEY WORDS: *Linguistics, Language and Culture, Translation, Stereotypes, World View, Linguistics, Communication, Cultural Meanings, Ethnolinguistics, Sociolinguistics.*

ЛИНГВИСТИКА

АННОТАЦИЯ: *в трёх статьях анализируется лингвокультурология – раздел языкознания, изучающий уникальную сложную взаимозависимость языка и культуры. Язык рассматривается как главный инструмент, управляющий мировоззрением человека, людьми и культурными ресурсами. В статье рассматриваются различные аспекты языкознания, средства транспорта, влияние культуры на язык, процессы трансляции культурных различий, социолингвистическая роль языка в обществе, передача культурных смыслов посредством языка. Рассмотрены методы изучения и применения лингвистики, межкультурных, международных отношений, коммуникации, а также важность преподавания языка. Освещает статьи по актуальным вопросам Ушша.*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *лингвистика, язык и культура, перевод, стереотипы, мировоззрение, лингвистика, коммуникация, культурные смыслы, этнолингвистика, социолингвистика.*

KIRISH: *Til insoniyat jamiyatidagi madaniyatning asosiy unsuri va ifodasi hisoblanadi. Til bizga atrof-muhitni anglash, qadriyatlarni saqlash va muloqot qilish imkonini beradi. Biroq, til nafaqat muloqot vositasi, balki madaniyatning aks etish manbai sifatida ham oʻrganiladi.*

Lingvomadaniyatshunoslik til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni tahlil qiluvchi fan sifatida ushbu murakkab munosabatni yoritishga yordam beradi.

Lingvomadaniyatshunoslik tadqiqotlari quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1. Madaniy stereotiplarni tahlil qilish: Til madaniy stereotiplarni saqlab qolishda va uzatishda muhim o'rin tutadi. Misol uchun, ingliz tilidagi "French cuisine" iborasi fransuz oshxonasining yuksak saviyasini, o'zbek tilidagi "navro'zona taomlar" esa milliy bayram an'alarini aks ettiradi. Ushbu stereotiplar jamiyatning qadriyatlarini aks ettirish bilan birga ba'zan noto'g'ri tushunchalar tarqalishiga ham sabab bo'lishi mumkin.

2. Til va jahonqarash munosabati: Har bir til dunyoni o'ziga xos usulda aks ettiradi. Masalan, o'zbek tilida "osh-ovqat" haqida gapirayotganda "non" muhim ramziy ma'no kasb etadi, bu esa xalqning madaniy merosida oziq-ovqatning qadriyatiga urg'u beradi. Nemis tilidagi "Zeitgeist" (zamon ruhi) iborasi esa vaqt va tafakkurni birlashtirgan holda milliy jahonqarashni ifodalaydi.

3. Madaniy ma'nolarni tarjima qilish: Tilni tarjima qilish jarayonida nafaqat so'zlar, balki ularning madaniy kontekstini ham inobatga olish zarur. Masalan, ingliz tilidagi "white elephant" idiomatik iborasi "keraksiz sovg'a" ma'nosini bildiradi, o'zbek tilida esa bunga teng ma'no topish qiyin. Bu tarjima jarayonida madaniy tafovutlarni chuqur tahlil qilish zaruratini ko'rsatadi.

4. Til va madaniyatning o'zaro ta'siri: Madaniyatdagi o'zgarishlar yangi til birliklarining paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Masalan, texnologiyalar rivoji "elektron pochta", "dasturiy ta'minot" kabi atamalarning shakllanishiga olib keldi. Til esa o'z navbatida madaniyatning yangi qirralarini yaratishda ishtirok etadi.

LINGVOMADANIYATSHUNOSLIKNING AMALIY AHAMIYATI

1. Til o'qitish sohasida: Xorijiy tillarni o'rgatishda madaniy kontekstni tushunish muhim ahamiyatga ega. Lingvomadaniyatshunoslik o'quvchilarga tilni grammatika va lug'at orqali emas, balki madaniy aloqalar orqali o'rganishni ta'minlaydi.

2. Tarjima faoliyatida: Tarjimonlar madaniy xususiyatlarni hisobga olgan holda, matnning mohiyatini saqlab qolishga intiladilar. Masalan, adabiy asarlarni tarjima qilishda ramziy ma'nolarni to'g'ri yetkazish uchun lingvomadaniyatshunoslik bilimlari zarur.

3. Kommunikatsiyada: Hozirgi globallashuv davrida turli madaniyat vakillari o'rtasida muloqotni yaxshilash uchun lingvomadaniyatshunoslikning ahamiyati katta. Bu soha madaniy tafovutlarni aniqlash va ularni to'g'ri talqin qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. *Gurevich, L. V.* Lingvomadaniyatshunoslik nazariyasi. Moskva: Nauka, 2010.
2. *Kolshanskiy, G. V.* Madaniyat va til. Moskva: Flinta, 2002.
3. *Dmitrieva, N. V.* Til va madaniyat o'rtasidagi aloqalar. Moskva: Nauka, 2015.
4. *Krongaus, M. A.* Til va stereotiplar. Moskva: Uch kvadrat, 2007.
5. *Sorokin, Yu. A., Kuznetsov, E. B.* Lingvomadaniyatshunoslik tadqiqot usullari. Moskva: Nauka, 2013.

O
S
A
L
i
n
g
v
o
m
a
d
a
n